

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра фізичної реабілітації**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
декан факультету здоров'я
та фізичного виховання

_____ Миронюк І. С.

« 30 » червня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ МАСАЖ

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань:	22 Охорона здоров'я
Спеціальність:	227 Фізична терапія, ерготерапія
Освітня програма:	227 «Фізична терапія, ерготерапія»
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова навчання:	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Реабілітаційний масаж**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **22 Охорона здоров'я** спеціальності **227 Фізична терапія, ерготерапія**, освітньої програми **227 «Фізична терапія, ерготерапія»**.

Розробник: Філак Я. Ф. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, завідувач кафедри фізичної реабілітації

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри фізичної реабілітації**

Протокол № 12 від 30 червня 2021 року

Завідувач кафедри фізичної реабілітації _____ (Філак Я. Ф.)

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол № 10 від 30 червня 2021 року

Голова науково-методичної комісії _____ (Ф. Г. Філак)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	3	4
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 50	6	7
	Лекції:	
	8	6
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	32	24
Форма підсумкового контролю: письмове тестування	Самостійна робота:	
	50	60

2. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Реабілітаційний масаж» є підготовка фахівців на пряму підготовки 227 «Фізична терапія, ерготерапія» за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності до застосування у професійній діяльності студентами теоретичних знань і практичних навичок проведення масажу у відновному лікуванні різних захворювань органів і систем та пошкоджень ОРА. При цьому студент повинен знати про фізіологічний вплив масажу на організм людини, володіти методами та прийомами різних видів масажу, традиційних і нетрадиційних, з профілактичною і лікувальною метою в клініці і спорті, а також при проведенні профілактичних і реабілітаційних заходів. Пропоновані методики масажу дозволяють пришвидшити одужання, відновити порушені функції в процесі реабілітації та відновити працездатність.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальних:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 01).
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 03).
- здатність працювати в команді (ЗК 04).
- здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК 07).
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 09).
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 10).
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 11).
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 12).
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 13).

Спеціальних (фахових):

- здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я (СК 01).
- здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції (СК 02).
- здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії (СК 03).
- здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини (СК 05).
- здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії (СК 07).
- здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії (СК 08).
- здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта (СК 09).
- здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов (СК 11).
- здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів (СК 12).
- здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії (СК 14).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Масаж у фізичній терапії, ерготерапії» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- НД 1.1.8 «Анатомія людини»;
 НД 1.1.12 «Фізіологія людини»;
 НД 1.1.13 «Загальна патологія»;
 НД 2.1.4 «Основи практичної діяльності у фізичній терапії (вступ до спеціальності);
 НД 2.1.16 «Основи фізичної терапії»;

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до ОП вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних *результатів навчання (ПРН)*:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.	ПРН 01
Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.	ПРН 03
Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.	ПРН 04
Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).	ПРН 07
Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.	ПРН 09
Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності	ПРН 10
Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.	ПРН 12
Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.	ПРН 14
Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.	ПРН 18

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знання: Причини виникнення, захворювань органів і систем та опорно-рухового апарату, закономірності перебігу патологічного процесу. Гігієнічні основи масажу. Механізм дії масажу на організм людини в цілому та на конкретний орган чи систему, Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування масажу з лікувальною та профілактичною метою при травмах і захворюваннях внутрішніх органів та опорно-рухового апарату. Формування у студентів професійних знань, навичок проведення різних видів масажу. Володіння новітніми масажними технологіями.	ПРН 01 ПРН 12
Розуміння: Сучасних методик проведення масажу при різних захворюваннях органів і систем та травмах опорно-рухового апарату. Механізму дії масажу на організм людини в цілому та на конкретний орган чи систему	ПРН 04 ПРН 10

методик складання плану масажу при різних захворюваннях. Основних принципів, видів, технік масажу та його фізіологічний вплив на перебіг захворювання або травми. Забезпечення ведення відповідної документації.	
Застосувати: теоретичні знання, практичні вміння та навички для проведення масажу при захворюваннях внутрішніх органів і опорно-рухового апарату. Вміти застосувати основні і допоміжні прийоми класичного масажу в поєднанні з іншими традиційними і нетрадиційними видами масажного впливу. Володіти методами та прийомами різних видів масажу, традиційних і нетрадиційних, з профілактичною і лікувальною метою в клініці і спорті, а також при проведенні профілактичних і реабілітаційних заходів.	ПРН 06 ПРН 12
Аналізувати: аналізувати методичні та практичні рекомендації щодо проведення масажу у різних категорій пацієнтів. Аналізувати клінічну картину захворювань і травм ОРА з метою підбору методик і техніки проведення масажу при різних патологічних станах.. Аналізувати закономірності впливу різних видів масажу на організм людини.	ПРН 03 ПРН 14
Здатність студентів до творчого поєднання теоретичних знань і практичних навичок виконання масажу. Здатність застосувати техніку і методику масажних прийомів розминання, вібрації та їх різновиди, техніку та методику нетрадиційних видів масажу. Виконувати прийоми масажу на всіх частинах тіла в залежності від мети та завдань, що стоять перед процедурою. Вміти самостійно виконати реабілітаційний масаж при різних захворюваннях і травмах, а також при підготовці спортсменів, використовуючи різні види і методики масажу. Надавати екстрену допомогу при основних невідкладних станах та демонструвати володіння навичками реанімаційних заходів дітей.	ПРН 07 ПРН 18
Оцінювання готовності студента до самостійного виконання масажу при різних захворюваннях і травмах, а також при підготовці спортсменів до змагань, використовуючи ти чи інші прийоми. Оцінювати динаміку перебігу захворювань в травматології і ортопедії, при необхідності корегувати за допомогою різних прийомів масажу. Оцінювати ефективність курсового проведення масажу в комплексному відновному лікуванні різних органів і систем. Використовувати отримані знання в повсякденній роботі з пацієнтами різних нозологічних груп.	ПРН 09 ПРН 14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- виконання письмових завдань;
- відповіді на лабораторних заняттях;
- виконання індивідуальних завдань з демонстрацією практичних навичок;
- аналітичні звіти, реферати
- співбесіда за результатами самостійної роботи;
- тести;
- розв'язування ситуативних задач;
- залік.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	-	-	-	-
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	16	40	16	40
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Презентація	-	10	-	10
Реферат	-	-	-	-
Есе (твір роздум)				
...				
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії модульного поточного оцінювання

Модульне поточне оцінювання проводиться під час лабораторних занять. Оцінка складається з оцінок за відповіді на лабораторних заняттях (1-10 балів за кожну відповідь), Відповіді на два теоретичні питання (1-5 балів на кожне питання), оцінок за тестовий контроль (1-10 балів), за участь в обговоренні виступів та презентаційних матеріалів (1-10) балів. Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання – **50** балів (табл.5.4).

Таблиця 5.4. Шкала поточного оцінювання модульної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Усна відповідь на лабораторних заняттях	1-10	10
Теоретичні питання (два питання, за кожну правильну відповідь нараховується 5 балів)	1-5	10
Тестовий контроль знань на заняттях (за кожну правильну відповідь нараховується 2 бали)	1-10	10
Презентаційні матеріали	1-10	10
Самостійна робота (за якість конспектів лекцій та виконаних домашніх завдань)		10
Разом		50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль проводиться шляхом аналізу показників поточної успішності та написання письмової модульної контрольної роботи, яка складається з вирішення тестових завдань, ситуативних задач та теоретичних питань. Оцінювання модульної контрольної роботи проводиться за **50** бальною шкалою: два теоретичні питання по 10 балів, тестові завдання кожне по 3 бали. Пропонується 10 варіантів тестів по 10 питань в кожному варіанті. Всього 100 тестових завдань. На кожне питання дається 5 варіантів відповідей. Правильними можуть бути від одного до 4 відповідей. За допомогою письмової модульної контрольної роботи оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за максимальною рейтинговою оцінкою від 0 до 50 балів. До цієї оцінки додається оцінка за модульне поточне оцінювання від 0 до 50 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Залік є підсумковою формою контролю. Іспит проводиться у формі письмового тестування або усних відповідей на питання екзаменаційного білету за такими критеріями:

Критеріями оцінювання письмового тестування є кількість правильних відповідей за одним з варіантів тестів. В кожному варіанті є 10 тестових завдань з правильними та неправильними відповідями. Правильна відповідь в кожному окрему тесті оцінюється в 10 балів. За допомогою письмового тестування оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за рейтинговою оцінкою. Позитивну оцінку отримує студент, який набрав суму балів від 60 до 100.

Критерії оцінювання усних відповідей на питання екзаменаційного білету:

Оцінку **«зараховано» (90-100 балів, А)** заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«зараховано» (82-89 балів, В)** – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

Оцінку **«зараховано» (74-81 бал, С)** заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

Оцінку **«зараховано» (64-73 бали, D)** – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях, чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«зараховано» (60-63 бали, E)** – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка **«не зараховано» (35-59 балів, FX)** – виставляється студенту, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«не зараховано» (35 балів, F)** – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Лекційний курс

Тема 1. Масаж у системі фізичної реабілітації. Визначення масажу. Короткі історичні відомості. Три основні механізми дії масажу на організм людини.

Тема 2. Масаж при захворюваннях опорно-рухового апарату. Завдання масажу. Методика його проведення. Масаж при переломах верхніх і нижніх кінцівок. Методика його проведення.

Практичний курс

Тема 1. Масаж при порушеннях постави. Сколіоз. Плоскостопість. Методика проведення масажу при порушеннях постави.

Тема 2. Масаж при захворюваннях руху та опори. Методика проведення масажу при артрозах і артритах. Засвоєння техніки і методики виконання масажу при деформуючому артрозі колінного суглоба.

Тема 3. Масаж в травматології і в хірургії. Засвоєння методики і техніки виконання масажу при переломах кісток кінцівок і хребта.

Тема 4. Реабілітаційний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи. Методика проведення масажу при наслідках порушення мозкового кровообігу. Засвоєння методики і техніки проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих.

Тема 5. Реабілітаційний масаж при захворюваннях і травмах центральної і периферійної нервової системи. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ураженнях поперекового, крижового і куприко-вого сплетіння. Техніка і методика виконання масажу при ураженнях сідничного нерва.

Тема 6. Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при гіпертонічній хворобі. Техніка і методика проведення масажу при стенокардії, застосовуючи всі прийоми. Масаж при захворюваннях органів травлення. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при виразковій хворобі шлунка та 12-палої кишки. Техніка і методика проведення масажу при захворюваннях печінки і жовчного міхура, використовуючи всі прийоми.

Тема 7. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів дихання. Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при пневмонії. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при бронхіальній астмі.

Модульний контроль № 1

Змістовий модуль 2.

Лекційний курс

Тема 3. Реабілітаційний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи. Послідовність та методика його проведення. Покази і протипокази.

Тема 4. Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної і бронхолегеневої системи. Масаж при гіпертонічній хворобі Масаж при бронхіальній астмі.

Практичний курс

Тема 8. Реабілітаційний масаж у ранньому післяопераційному періоді. Засвоєння методики і техніки проведення масажу після операцій на органах черевної порожнини. Методика проведення масажу після торакальних операцій.

Тема 9. Реабілітаційний масаж при порушеннях обміну речовин. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ожирінні, використовуючи всі прийоми. Техніка і методика проведення масажу хворих на цукровий діабет.

Тема 10. Реабілітаційний масаж при травмах і ушкодженнях у спортсменів. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ушкодженнях і захворюваннях опорно-рухового апарату, мікротравми, гострий м'язовий або нервово-м'язовий спазм.

Тема 11. Реабілітаційний масаж при травмах і хворобах у спортсменів. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при захворюваннях і пошкодженнях суглобів. Техніка виконання масажу при ушкодженнях сумково-зв'язкового апарату.

Тема 12. Реабілітаційний масаж в ранньому дитячому віці. Засвоїти методику проведення масажу і гімнастики у дітей віком від 4-х до 6-ти місяців. Методика масажу і гімнастики у дітей віком 6 місяців – 10 місяців і у дітей віком від 10 місяців до 1 року.

Тема 13. Масаж в дитячому віці при окремих захворюваннях. Реабілітаційний масаж дітей, хворих на рахіт, вродженою м'язовою кривошиєю. Техніка і методика масажу дітей, які страждають на гіпотрофію. Техніка і методика виконання масажу дітей, хворих надитячий церебраль-ний параліч.

Тема 14. Реабілітаційний масаж при захворюваннях шкіри. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при псоріазі. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при нейрон-дерміті.

Тема 15. Мануальна терапія. Покази і протипокази до мануальної терапії. Підготовка до маніпуляції. Техніка проведення постізометричної релаксації (ПІР). Техніка і методика виконання основних прийомів мануальної терапії.

Модульний контроль № 2

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Масаж у системі фізичної реабілітації												

Тема 1. Масаж у системі фізичної реабілітації. Визначення масажу. Короткі історичні відомості. Три основні механізми дії масажу на організм людини.	4	2				2	6	2				4
Тема 2 Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної і бронхолегеневої системи.	4	2				2	4					4
Тема 3. Масаж при порушеннях постави. Сколіоз. Плоскостопість. Методика проведення масажу при порушеннях постави.	4			2		2	6			2		4
Тема 4. Масаж при захворюваннях руху та опори. Методика проведення масажу при артрозах і артритах. Засвоєння техніки і методики виконання масажу при деформуючому артрозі колінного суглоба.	4			2		2		5		1		4
Тема 5. Масаж в травматології і в хірургії. Засвоєння методики і техніки виконання масажу при переломах кісток кінцівок і хребта.	4			2		2		4				4
Тема 6. Реабілітаційний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи. Методика проведення масажу при наслідках порушення мозкового кровообігу. Засвоєння методики і техніки проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих	5			2		3		6		2		4
Тема 7. Реабілітаційний масаж при захворюваннях і травмах центральної і периферійної нервової системи. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ураженнях поперекового,	5			2		3		4				4

крижового і куприкового сплетіння. Техніка і методика виконання масажу при ураженнях сідничного нерва.											
Тема 8. Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при гіпертонічній хворобі. Техніка і методика проведення масажу при стенокардії, застосовуючи всі прийоми.	4			1		3		4			4
Тема 9. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів дихання. Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при пневмонії. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при бронхіальній астмі.	5			2		3		3			3
Тема 10. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів травлення. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при виразковій хворобі шлунка та 12-палої кишки. Техніка і методика проведення масажу при захворюваннях печінки і жовчного міхура, використовуючи всі прийоми.	4			1		3		3			3
Модульний контроль 1	2			2							
Разом за модулем 1	45	4		16		25		45	2	5	38
Модуль 2											
Масаж при окремих захворюваннях.											
Тема 1. Реабілітаційний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи. Масаж при невриті лицьового нерва. Послідовність та методика його	4	2				2		5		1	4

проведення. Покази і протипокази. Остеохондроз хребта											
Тема 2. Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної і бронхолегеневої системи.	4	2				2		4			4
Тема 3. Реабілітаційний масаж у ранньому післяопераційному періоді. Засвоєння методики і техніки проведення масажу після операцій на органах черевної порожнини. Методика проведення масажу після торакальних операцій.	4			2		2		4			4
Тема 4. Реабілітаційний масаж при порушеннях обміну речовин. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ожирінні, використовуючи всі прийоми. Техніка і методика проведення масажу хворих на цукровий діабет.	4			2		2		5		1	4
Тема 5. Реабілітаційний масаж при травмах і ушкодженнях у спортсменів. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ушкодженнях і захворюваннях опорно-рухового апарату, мікротравми, гострий м'язовий або нервово-м'язовий спазм.	4			2		2		4			4
Тема 6. Реабілітаційний масаж при травмах і хворобах у спортсменів. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при захворюваннях і пошкодженнях суглобів. Техніка виконання масажу при ушкодженнях сумково-зв'язкового апарату.	4			2		2		5		1	4

Тема 7. Реабілітаційний масаж в ранньому дитячому віці. Засвоїти методику проведення масажу і гімнастики у дітей віком від 4-х до 6-ти місяців. Методика масажу і гімнастики у дітей віком 6 місяців – 10 місяців і у дітей віком від 10 місяців до 1 року.	4			2		2		5		1		4
Тема 8. Масаж в дитячому віці при окремих захворюваннях. Реабілітаційний масаж дітей, хворих на рахіт, вродженою м'язовою кривошиєю. Техніка і методика масажу дітей, які страждають на гіпотрофію. Техніка і методика виконання масажу дітей, хворих надитячий церебральний параліч.	4			2		2		5		1		4
Тема 9. Реабілітаційний масаж при захворюваннях шкіри. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при псоріазі. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при нейрон-дерміті.	5			2		3		3				3
Тема 10. Мануальна терапія. Покази і протипокази до мануальної терапії. Підготовка до маніпуляції. Техніка проведення пост-ізометричної релаксації (ПІР). Техніка і методика виконання основних прийомів мануальної терапії.	5			2		3		3				3
Модульний контроль 2	2			2								
Разом за модулем 2	45	4		16		25	45	2		5		38
Разом	90	8		50		28	90	4		10		76

6.3. Теми лабораторних занять

№	Теми та короткий зміст модулів	Денна К-сть годин	Заочна К-сть годин
Модуль 1. Масаж при захворюваннях і травмах ОРА			
1	<p style="text-align: center;">Масаж при порушеннях постави. Сколіоз. Плоскостопість.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика проведення масажу при порушеннях постави. • Техніка виконання масажу при кругловогнутій спині. • Техніка виконання масажу при сколіотичній поставі. • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при С-подібному грудного відділу хребта. • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при С-подібному сколіозі поперекового відділу хребта. • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при плоскостопості. 	2	1
2	<p style="text-align: center;">Масаж при захворюваннях руху та опори.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика проведення масажу при артрозах і артритих. • Засвоєння техніки і методики виконання масажу при деформуючому артрозі колінного суглоба. • Техніка виконання масажу при деформуючому артрозі кульшового суглоба. • Засвоєння техніки і методики виконання масажу при остеохондрозі шийно-грудного відділу хребта. • Техніка виконання масажу при остеохондрозі поперекового відділу хребта. 	2	-
3	<p style="text-align: center;">Масаж в травматології і в хірургії.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики і техніки виконання масажу при переломах кісток кінцівок. • Методика і техніка виконання масажу при травмах і переломах хребта, використовуючи прийоми традиційних і нетрадиційних видів масажу. • Техніка виконання реабілітаційного масажу ампутаційної кінцівки. • Методика і техніка проведення масажу при опіках і відмороженнях. 	2	-
4	<p style="text-align: center;">Реабілітаційний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика проведення масажу при наслідках порушення мозкового кровообігу. • Засвоєння методики і техніки проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих в ранній відновлювальний період (до 3-х місяців). • Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих у пізній відновлювальний період (до одного року). • Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при поліневропатії. 	2	1
5	<p style="text-align: center;">Реабілітаційний масаж при захворюваннях і травмах</p>	2	1

	<p>центральної і периферійної нервової системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ураженнях поперекового, крижового і куприкового сплетіння. • Техніка і методика виконання масажу при ураженнях сідничного нерва. • Техніка і методика виконання масажу при ураженнях стегнового нерва. • Засвоєння методики і техніки виконання масажу при попереково-крижовому радикуліті. • Техніка і методика виконання масажу при невритах і невралгія плечового сплетіння (плексит). 		
6	<p>Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при гіпертонічній хворобі. • Техніка і методика проведення масажу при стенокардії, застосовуючи всі прийоми. • Засвоєння методики і техніки виконання масажу при захворюваннях периферійних судин, використовуючи всі прийоми. 	1	1
7	<p>Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів дихання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при пневмонії. • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при бронхіальній астмі. • Методика і техніка проведення масажу при плевриті. • Реабілітаційний масаж при емфіземі легень. 	2	1
8	<p>Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів травлення.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при виразковій хворобі шлунка та 12-палої кишки. • Техніка і методика проведення масажу при захворюваннях печінки і жовчного міхура, використовуючи всі прийоми. • Засвоєння техніки проведення масажу при хворобах кишечника. • Масаж при опущеннях шлунка. 	1	
9	Підсумковий модульний контроль 1	2	
	Модуль 2 Масаж при захворюваннях різних органів і систем.		
10	<p>Реабілітаційний масаж у ранньому післяопераційному періоді.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики і техніки проведення масажу після операцій на органах черевної порожнини. • Методика проведення масажу після торакальних операцій. 	2	-
11	<p>Реабілітаційний масаж при порушеннях обміну речовин.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ожирінні, використовуючи всі прийоми. • Техніка і методика проведення масажу хворих на цукровий діабет. 	2	1
12	<p>Реабілітаційний масаж при травмах і ушкодженнях у спортсменів.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ушкодженнях і захворюваннях опорно-рухового апарату: 	2	1

	<ul style="list-style-type: none"> • мікротравми; • гострий м'язовий або нервово-м'язовий спазм; • міальгія, міозит; • ушкодження м'язів; • захворювання і ушкодження сухожиль. 		
13	<p>Реабілітаційний масаж при травмах і хворобах у спортсменів.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння техніки і методики проведення масажу при захворюваннях і пошкодженнях суглобів. • Техніка виконання масажу при ушкодженнях сумково-зв'язкового апарату; • Засвоєння техніки виконання масажу при забоях суглобів. Гемартроз і травматичний синовіт. Пошкодження менісків. Травматичні артрити. 	2	1
14	<p>Реабілітаційний масаж в ранньому дитячому віці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоїти методику проведення масажу і гімнастики у дітей віком від 4-х до 6-ти місяців. • Методика масажу і гімнастики у дітей віком 6 місяців – 10 місяців. • Методика масажу і гімнастики у дітей віком від 10 місяців до 1 року. 	2	1
15	<p>Масаж в дитячому віці при окремих захворюваннях.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Реабілітаційний масаж дітей, хворих на рахіт. • Техніка і методика масажу дітей, які страждають на гіпотрофію. • Засвоєння техніки і методики проведення масажу у дітей з вродженою м'язовою кривошиєю. • Техніка і методика виконання масажу дітей, хворих на дитячий церебральний параліч. 	2	1
16	<p>Реабілітаційний масаж при захворюваннях шкіри.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння техніки і методики проведення масажу при псоріазі. • Засвоєння техніки і методики проведення масажу при нейродерміті. • Техніка і методика проведення масажу при себорей. • Техніка і методика проведення масажу при передчасному випадінні волосся. 	1	-
17	<p>Мануальна терапія.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Покази і протипокази до мануальної терапії. • Підготовка до маніпуляції. Техніка проведення постізометричної релаксації (ПІР). • Техніка і методика виконання основних прийомів мануальної терапії. 	1	
18	Підсумковий модульний контроль 2	2	
	Разом	32	10

6.4. Самостійна робота

№	Теми та короткий зміст	Кіл. годин	Кіл. годин
	Модульний контроль 1	Денна	Заочна
1	Масаж при травмах і захворюваннях ОРА	4	6

	<ul style="list-style-type: none"> • Масаж при S-подібному сколіозі. • Засвоєння техніки і методики проведення масажу при сутулості та плоскій спині. • Сегментарний масаж при захворюваннях кульшового суглоба і стегна. • Пальпаторне обстеження. Техніка виявлення рефлекторних змін на шкірі. • Періостит. Епікондиліти. Техніка і методика проведення масажу. • Масаж при опіках та відмороженнях. 		
2	<p align="center">Реабілітаційний масаж при переломах кінцівок</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика масажу при переломах кісток зап'ястя. • Техніка і методика масажу при переломах гомілковостопного суглоба. • Засвоєння техніки масажу при ушкодженнях ліктьового суглоба. • Масаж при контрактурах. • Проведення масажу для підготовки ампутаційної культі до протезування. 	4	6
3	<p align="center">Реабілітаційний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Реабілітаційний масаж при геміпарезі після інсульту. • Точковий масаж при наслідках гострого порушення мозкового кровообігу. • Методика масажу при невралгії трійничного нерва. • Техніка і методика виконання масажу при ураженнях стегнового нерва. • Методика сегментарного масажу при ураженні сідничного нерва. • Масаж при в'ялих паралічах верхніх і нижніх кінцівок. 	4	6
4	<p align="center">Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння методики проведення масажу при ішемічній хворобі серця. • Методика масажу при вадах серця. • Сегментарний масаж при захворюваннях кровоносних судин кінцівок. • Методика реабілітаційного масажу при гіпотонії. 	4	6
5	<p align="center">Масаж при захворюваннях органів дихання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Техніка і методика проведення масажу при бронхіті. • Методика точкового масажу при функціональних порушеннях діяльності органів дихання. • Інтенсивний масаж асиметричних зон при бронхіальній астмі. • Методика класичного масажу при емфіземі легень. 	4	7
6	<p align="center">Масаж при захворюваннях органів травлення і нирок.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика сегментарного масажу при захворюваннях печінки і жовчовивідних шляхів. • Методика меридіанно-точкового масажу при захворюваннях підшлункової залози. • Методика меридіанно-точкового масажу при захворюваннях товстої кишки. • Методика меридіанно-точкового масажу при захворюваннях нирок. • Реабілітаційний масаж при гінекологічних захворюваннях. • Методика сегментарного масажу при захворюваннях жіночих статевих органів. 	5	7

Модульний контроль 2			
7	<p style="text-align: center;">Реабілітаційний масаж при порушенні обміну речовин.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика масажу при подагрі. • Методичні вказівки щодо проведення масажу при ожирінні. • Особливості проведення масажу при цукровому діабеті. 	4	6
8	<p style="text-align: center;">Реабілітаційний масаж при деяких захворюваннях нервової системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Масаж при травмах периферійних нервів. • Масаж при дрижальному паралічі (хвороба Паркінсона). • Масаж при дієнціфальному синдромі.. • Масаж при соляриті. 	4	6
9	<p style="text-align: center;">Масаж у системі реабілітації спортсменів.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Масаж при розтягненні зв'язок суглобів. • Масаж при забоях. • Масаж при вивихах. • Масаж при контрактурах і тугорухливості суглобів. • Лімфодренажний масаж. 	4	6
10	<p style="text-align: center;">Масаж при захворюваннях шкіри і очей.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Техніка і методика масажу при вугровому висипі обличчя і тулуба. • Засвоєння методики масажу при склеродермії. • Техніка і методика проведення масажу очного яблука. • Техніка і методика проведення масажу при захворюваннях очей. 	4	6
11	<p style="text-align: center;">Масаж і гімнастика у ранньому дитячому віці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика масажу і гімнастики дітей віком від 1,5 до 3 місяців. • Методика масажу і гімнастики дітей віком від 4 до 6 місяців. <p>Методика масажу і гімнастики дітей віком від 1 року 2 місяці до 1 року 6 місяців.</p>	4	7
12	<p style="text-align: center;">Масаж і гімнастика для дітей раннього віку при найбільш поширених захворюваннях.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при пневмонії. • Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при сколіозі. • Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при плоскостопості. <p>Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при різних формах ДЦП.</p>	5	7
Всього		50	76

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Обладнання: мультимедійне обладнання;

Програмне забезпечення: робоча програма; електронні варіанти лекцій, презентації лекційного матеріалу, методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Васичкин В.И. Все о массаже. – М.: АСТ – ПРЕСС, 2002 – 368с.
2. Васичкин В.И. Энциклопедия массажа. – М.: АСТ- ПРЕСС, 2001. – 656с.
3. Дубровский В.И. Массаж: Учеб. для сред. и высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 496с.
4. Губенко В.П. Мануальная терапия позвоночника. – К.: 1998. - 141с.
5. Куничев Л.А. Лечебный массаж. Практическое руководство. – К.: Вища школа. Головное изд-во, 1981. – 328с.
6. Кручаниця М.І., Філак Ф.Г., Розумик Н.В., Філак Я.Ф. Нетрадиційні засоби оздоровлення. Навчальний посібник для студентів вищих навч. закл. фіз. вихов. і спорту. – Ужгород: Вид-во УжНУ, 2008. - 120с.
7. Латогуз С. И. Руководство по технике массажа и мануальной терапии. Изд. 2-е перераб. Ростов н/Д: «Феникс». Харьков: «Торсинг», 2002. – 512с.
8. Філак Я.Ф., Філак Ф.Г. Массаж і нетрадиційний масаж: підручник /Я.Ф. Філак, Ф.Г. Філак – Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2015. – 336 с.

Допоміжна література

1. Нетрадиционная медицина. – Пер. с англ. – Харьков: Книжный клуб «Клуб Семейного Досуга», 2003. – 320с.
2. Оржешковський В.В., Чопчик Д. І. Лікувальний масаж. – К.: Здоров'я, 1978. – 176с.
1. Поддер Т. Массаж. Полное руководство: Пер. с англ. Н. Скоробогатова. – Харьков: Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2007. – 320с.
2. Устименова С.В. Точечный массаж и древние восточные методики. – М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2004. - 192с.
3. Фокин В.Н. Полный курс массажа: Учебное пособие. – 2-е изд, исмпр. И доп./ В.Н. Фокин. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 512с.
4. Фізіотерапевтичні та фізіопунктурні методи і їх практичне застосування: Навчально-методичний посібник /Самосюк І.З., Парамончик В.М., Губенко В.П. та ін. – К.: Альтерпрес, 2001. – 316с.
5. Энциклопедия массажа от А до Я: Пер. с англ. З. Слоботкиной. – Харьков: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2007. – 384с.

15. Інформаційні ресурси

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Масаж у фізичній терапії ерготерапії» для студентів денної форми навчання напряму підготовки 227 Фізична терапія, ерготерапія» /Я. Ф. Філак. – Ужгород, 2020. (Електронна версія на кафедрі фізичної реабілітації, сайт електронного навчання, інфоцентрУжНУ).
2. Конспект лекцій, практичні навички з дисципліни «Масаж у фізичній терапії ерготерапії». (Електронна версія на кафедрі фізичної реабілітації, сайт електронного навчання, інфоцентрУжНУ).
3. Філак Я.Ф., Філак Ф.Г. Методика реабілітаційного масажу при захворюваннях внутрішніх органів /Метод. рекомендації. – Ужгород: „ІВА”, 2013. – 28с.
4. Лікувальний масаж. URL: <https://www.ukrmassage.com.ua/ua/kogumyaka/ikuvalni-masagi/likuvalnyj-masazh>.

5. Лікувальний масаж спини. URL: [https:// provse. te.ua /2018/01/ likuvalnyj -masazh-spynu/](https://provse.te.ua/2018/01/likuvalnyj-masazh-spynu/)
6. Лікувальний масаж основні різновиди та способи застосування лікувального масажу. URL: [https://imedic.kiev. ua/uk/statyi/masazh/ lechebnyj -massazh/1530-meditinskij -massazh.](https://imedic.kiev.ua/uk/statyi/masazh-lechebnyj-masazh/1530-meditinskij-masazh)

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТЕОРЕТИЧНОЇ УСПІШНОСТІ

модуль 1

Змістовий модуль 1

1. Визначення масажу. Короткі історичні відомості.
2. Три основні механізми впливу масажу на організм людини.
3. Завдання масажу на етапах реабілітації.
4. Вплив масажу на шкіру і м'язову систему.
5. Дія масажу на серцево-судинну і дихальну системи.
6. Методика проведення масажу дітей, хворих на сколіоз грудного відділу хребта.
7. Методика проведення масажу хворих на остеохондроз хребта.
8. Методика проведення масажу при деформуючому артрозі колінного суглоба.
9. Методика проведення масажу при переломах кісток кінцівок.
10. Методика і техніка проведення масажу постінсультних хворих в ранній відновлювальний період.
11. Методика проведення масажу при гіпертонічній хворобі.
12. Методика і техніка проведення масажу при бронхіальній астмі.
13. Методика і техніка проведення масажу товстої кишки.

Змістовий модуль 2

1. Методика і техніка проведення масажу при невриті лицьового нерва.
2. Методика і техніка проведення масажу при остеохондрозі хребта.
3. Методика проведення масажу при наслідках порушення мозкового кровообігу.
4. Методика проведення масажу при попереково-крижовому радикуліті.
5. Масаж при ішемічній хворобі серця і її ускладненнях.
6. Методика проведення масажу при гіпертонічній хворобі.
7. Методика проведення масажу при бронхіальній астмі.
8. Методика проведення масажу при ожирінні.
9. Методика проведення масажу при перенапруженні нервово-м'язового апарату нижніх кінцівок.
10. Техніка і методика проведення масажу при захворюваннях і ушкодженнях сухожиль у спортсменів.
11. Основні прийоми мануальної терапії.
12. Методика масажу і гімнастики дітей віком від 4-х до 6-ти місяців.
13. Завдання і методика проведення масажу при дитячому церебральному паралічі.
14. Масаж при псоріазі і нейродерміті.

Питання для перевірки практичних навичок

МОДУЛЬ І

Змістовий модуль 1

1. Виконати масаж при круглоовігну́тій спині, застосовуючи всі прийоми.
2. Провести реабілітаційний масаж при сколіотичній поставі.
3. Виконати масаж при С-подібному сколіозі грудного відділу хребта.
4. Виконати масаж при плоскостопості.
5. Провести масаж при деформуючому артрозі колінного суглоба.
6. Виконати масаж при деформуючому артрозі кульшового суглоба.
7. Виконати масаж при остеохондрозі шийно-грудного відділу хребта.
8. Виконати масаж при остеохондрозі поперекового відділу хребта.
9. Провести масаж при переломі передпліччя в постімобілізаційний період.
10. Виконати масаж при компресійному переломі хребта в післялікарняний період.
11. Виконати масаж при невриті лицьового нерва.
12. Провести масаж при невритах і невралгіях плечового сплетіння (плексит).
13. Виконати реабілітаційний масаж постінсультних хворих у ранній відновлювальний період.
14. Виконати масаж при попереково-крижовому радикуліті (люмбаго).
15. Виконати масаж при ураженнях поперекового, крижового і куприкового сплетіння.
16. Виконати масаж при ураженнях сідничного нерва.
17. Виконати масаж при стенокардії.
18. Провести масаж при гіпертонічній хворобі.
19. Провести масаж при захворюваннях периферійних судин.
20. Виконати масаж при пневмонії.
21. Виконати реабілітаційний масаж при бронхіальній астмі, застосовуючи всі прийоми.
22. Провести масаж при плевриті.
23. Виконати масаж при виразковій хворобі шлунка і 12-ти палої кишки.
24. Виконати масаж при захворюваннях печінки і жовчного міхура.
25. Виконати масаж при хворобах кишечника (ентерит, коліт).

Змістовий модуль 2

1. Виконати масаж після оперативного втручання на органах черевної порожнини.
2. Виконати масаж після торакальних операцій.
3. Виконати масаж при ожирінні.
4. Виконати масаж у хворих на цукровий діабет у стадії субкомпенсації.
5. Виконати масаж при мікротравмах нижніх кінцівок у спортсменів.
6. Виконати масаж спини при нервово-м'язовому спазмі литкового м'яза у спортсменів.
7. Провести масаж при міальгії і міозиті трапецієвидних м'язів.
8. Виконати масаж при захворюваннях і ушкодженнях сухожилів (паратенонітом).
9. Виконати масаж при захворюваннях і ушкодженнях сухожилів (тендовагініт, тендініт).
10. Виконати масаж при ушкодженнях сумково-зв'язкового апарату у спортсменів.
11. Виконати масаж при забоях суглобів і пошкодженнях менісків.
12. Виконати масаж і гімнастику у дітей раннього віку від 4-х до 6-ти місяців.
13. Провести масаж і гімнастику у дітей віком від 6-ти до 10 місяців.
14. Виконати масаж і гімнастику у дітей вікомі від 10 місяців до 1 року.
15. Виконати масаж у дітей раннього віку, хворих на рахіт.

16. Виконати масаж у дітей, які страждають на гіпотрофію.
17. Виконати масаж у дітей з вродженою м'язовою кривошиєю.
18. Виконати масаж у дітей, хворих на дитячий церебральний параліч.
19. Провести масаж при псоріазі і нейродерміті..
20. Виконати масаж при себорей і передчасному випадінні волосся

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)